Hety numar „Chr. Dumki“ z dadatkam „ZORKA“

№ 16 (164) Vilnia, 1 červienia 1938 h. Hod XI.

Chryścijanskaja DUMKA

BIEŁARUSKI ČASAPIS — VYCHODZIĆ TRY RAZY U MIESIAC

Kalvaryja i pravasłaunyja

Pisali my ab Kalvaryi ŭ prošłym numary, pišam i ŭ hetym. Robim heta zatym, što hetuju spravu ŭvažajem za duža važnuju dla biełaruskaha relihijnaha i nacyjanalnaha žyćcia.

U prošłym numary my adciemili, što Biełaruskaja Pilihrymka ŭ Kalvaryju maje značeńnie dla Biełarusaŭ: relihijna-etyčnaje, hramadzkaje i nacyjanalnaje. Dziela hetaha tam my adznačyli, što da hetaj pilihrymki pavinny dałučycca tak-ža i Biełarusy pravasłaŭnyja. Ciapier ab hetym jašče raz i asobna musim skazać niekalki słoŭ.

Pradusim treba sabie dobra ŭciamić, što ŭ abchodžańni Kalvaryi, u razvažańni Mukaŭ Chrystovych, niama i nia moža być ničoha takoha, što pravasłaŭnamu čałavieku było-b nie da ŭspadoby. Naadvarot — usio tam toje samaje, što pryznaje i vuča i Pravasłaŭnaja Carkva.

Dalej, mnohija pravasłaŭnyja Biełarusy jduć u Kalvaryju z roznymi polskimi pilihrymkami i paśla narakajuć, što tolki darma mučylisia, bo nadta mała abo j ničoha nie zrazumieli z polskich kazańniaŭ. Dyk ci-ž nia lepš pajści razam z Biełaruskaj Pilihrymkaj, dzie dla našych bratoŭ pravasłaŭnych budzie ŭsio svojskim i zrazumiełym?

Jašče adno. Hetulki ŭžo nas u historyi našaj dzialili i hetulki vyńachodžvali racyjaŭ, kab my, rodnyja braty, adnej Maci dzieci, dy da siabie nia byli padobnyja, što, zdajecca, užo vialiki čas, kab usio hetaje my zrazumieli, z falšyvaj darohi zaviarnuli, bližej siabie paznali i pačali žyć chryścijanskim i biełaruskim rozumam!

Voś bolš-mienš hetyja pryčyny zmusili nas zaprasić sioleta i zaprašać zaŭsiody našych bratoŭ pravasłaŭnych Biełarusaŭ na ahulna Biełaruskuju Pilihrymku ŭ Kalvaryju, jakaja sioleta adbudziecca na Trojcu, 12 červienia.

Dyk usie razam! U jednaści siła, u jednaści ščaście!..

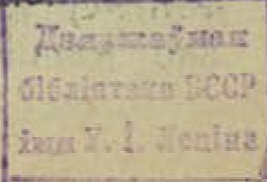
Jubilej „Prośvity”

(1868—1938)

Siemdziesiat hadoŭ tamu — ŭ 1868 h. — ukraincy załažyli kulturna-aśvietnaje T-va „Prośvita“. Heta arhanizacyja pratryvała nie adno lichalećcie ŭ praciahu svajho 70-letniaha isnavańnia i pracy na nivie praśviety ukrainskaha narodu. Siłaj faktu svajho isnavańnia „Prośvita“ ŭ praciahu hetaha času achapiła ŭsie haliny hramadzkaha žyćcia ad relihijna-narodnaj da sielska-haspadarčaj i finansavaj. Dziela hetaha sučasnyja ŭkrainskija kulturnyja rabotniki, abviaščajučy sioletni 1938 hod hodam „Prośvity“, hety jubilej paśviačali ukrainskaj kultury, vyznačajučy henuju ŭračystaść na dzień 22 traŭnia. U hety dzień mieŭ adbycca ŭ Lvovie ŭsienarodny kanhres ukrainskaj kultury. Adnak, z niezaležnych ad ukrainskaha hramadzianstva pryčyn, hety kanhres nie adbyŭsia. Nia treba zabyvacca, što ŭsialakija parady, uračystaści i manifestacyi— heta vonkavaje vyjaŭleńnie nutranoj siły i štodziennaj pracy. A „Prośvita“ pakazać navonki svaju štodziennaść i joj pachvalicca maje čym. Davoli pakazać hetkija voś dadzienyja, kab ujavić siłu štodziennaje mahutnaści hetaj arhanizacyi.

Na sioletni jubilejny hod „Prośvita“ maje bolš 450 000 siabroŭ; 84 filii arhanizacyjnych adzinak; 3.200 biblijatek-čytalniaŭ. Hetyja cyfry havorać sami za siabie i śviedčać ab pavažnaści samoj arhanizacyi i jaje praśvietnaj dziejnaści.

Dyk žadajem jej dalejšaj pamysnaj pracy i raźvićcia!

U 25-tyja ŭhodki majho śviatarstva

(1913—1938)

Chutka, jak adzin momant, prajšło mnie 25 hadoŭ u ksiandzoŭstvie. Charakternym było tam adno, što ŭ žyćci mnie ad pačatku i da kanca nie ŭdavałasia. Pražyŭ ja vialikuju, dahetul jašče nie razyhranuju, trahiedyju!...

Trymajusia ja śmieła pierakanańnia, što pryčynami maich niaŭdačaŭ byli i jošć: maja biełaruskaja natura i biełaruski moj śvietapahlad. Ale lepš budzie, jak ja ab hetym raskažu pa paradku.

Z duchoŭnaj seminaryi ja vyjšaŭ mała da žyćcia pryhatavany. A da biełaruskaha žyćcia, dyk tady ja byŭ skarej upiaredžany, čym z im abznajomleny. Nadta mnoha havaryłasia tady ab litvinoch, pra biełarusaŭ taksama ŭžo dobra čuvałasia. Dziŭnyja mnie słovy: „litvoman," „białorusoman" ab maje vušy abivalisia. Ale słova: „polonoman," dyk pačuć mnie nia pryšłosia. Starejšyja ksiandzy nas maładych henymi słavami strašyli. Ale i ŭ sapraŭdnaści tady chapiła tolki małoha padazreńnia, što niechta z ksiandzoŭ maje nachił u litoŭski, ci biełaruski bok, kab jaho za heta kidać jak najdalej ad Vilni i ad ludzkich biełaruskich, ci litoŭskich asiarodkaŭ. Hetaki los spatkaŭ i mianie. A rabiłasia heta sa mnoj i bokam i skokam. Zatojež ja ŭ henych pieršych troch hadoch vyrabiŭsia na sapraŭdnaha biełarusa.

Niešta niejkaje musić niadobraje było sa mnoj, kali mianie pa seminaryi naznačyli vikarym da ksiandza kanonika J., probašča u św. Jakuba, što byŭ samym najbolšym palakom u Vilni. Ale na majo ščaście ja na heny vikaryjat nie dajechaŭ. Ksiondz kanonik paklikaŭ mianie da siabie, kab na mianie hlanuć tolki. Jak ja, pasłuchmiany, pakazaŭsia jamu, to ja ubačyŭ tam čuć što nie kamisyju z Vilenskich ksiandzoŭ palakoŭ. Jany heta na mianie tady hladzieli, słoŭ niekali jany da mianie zahavaryli i chutka mianie nazad adpravili. Ja im nie padabaŭsia. Paviarchoŭny moj vyhlad i ahułam maja biełaruskaja natura nadta časta mianie ŭ žyćci zdradžali. Hety raz majo miesca ŭ św. Jakuba zaniaŭ druhi małady ksiondz, čysty palak, bo až z Łomžynskaj dyjecezyi. Ja nie žaleŭ Vilni i radasna pajechaŭ na vikaraha ŭ Lidu. Ščyrym sercam tam spatkali mianie: ks. dziekan Škop i dvuch jahonych vikarych.

Siarod ksiandzoŭ ja trymaŭ polski ton. Na klabanii i ŭ kaściele ja havaryŭ u Lidzie tady papolsku. Pa dvaroch ja jeździŭ na harbatki i advіedvali my ŭ Lidzie čynoŭnikaŭ, jakija choć caru słužyli, ale ŭ chacie z saboj jany havaryli papolsku. Mianie ŭžo tady da henych sferaŭ lišnie nie ciahnuła. U takich haściach ja časta paziavaŭ i damoŭ rupiŭsia. Ja spaściaroh vialikuju roznicu pamiž žyćciom na klabanii i žyćciom parachvijanaŭ. Satknuŭsia ja z ludźmi ŭ spaviadnicy i čuju, što im pamahčy treba pabiełarusku. Tady jašče ja nia byŭ śviedamym biełarusam, ale ŭžo niešta padobnaje ŭ mianie zaviazyvałasia. U Lidzie ja spatkaŭsia z biełaruskim, choć niaśviedamym jašče śvietam. Jak pajedu ja na viosku, dy z ludźmi svaimi spatkajusia, tady ja čuju, što žyvu i dla ludziej pracuju. Choć tady ja nie havaryŭ tak z ludźmi pabiełarusku, jak heta rablu ciapier. Ale ja ludziam henym piajaŭ biełaruskija pieśni i

---

AD. STANKIEVIČ

Biełaruski Chryścijanski Ruch

Histaryčny narys.

RAZDZIEŁ VI. 15)

Pačatki Biełaruskaj Chryścijanskaj Demakracyi.

(1917—1920).

§ 1. — Biełaruskaja „Chryścijanskaja Demakratyčnaja Złučnaść" u Pieciarburzie.

Nadyjšoŭ urešcie čas paŭstańnia biełaruskaj chryścijanskaj hramadzkaj arhanizacyi. Vyrasła jana z henych mnohich ziarniat pracy Biełarusaŭ katalikoŭ, ab jakoj my davoli šyraka pisali vyšej. Paŭstać hetkaja arhanizacyja musiła, bo hetaha damahałasia ŭsia papiaredniaja praca Biełarusaŭ katalikoŭ i hetamu spryjali varunki paśla ŭpadku ŭ Rasiei caratu. Z vybucham rasiejskaj revalucyi, žyćcio kruhom zakipieła. Ludzi arhanizavalisia, tvaryli partyi, zdabyvali dla siabie asabistyja i hramadzkija pravy. Dziakujučy revalucyjnamu ŭzdojmu, praca hetych ludziej i ich arhanizacyjaŭ časta prybirała formy, jakija ničoha dobraha biełaruskamu narodu nie varažyli i jakija časta išli ŭ razrez, jak z biełaruskaj narodnaj ideolohijaj, tak i z samymi asnovami chryścijanstva. Takim čynam siarod Biełarusaŭ katalikoŭ silna adčuvałasia patreba stvareńnia takoj arhanizacyi, jakaja-by, datarnoŭvajučysia da vymohaŭ času, mahła vieści tak-ža pracu i hramadzkuju ŭ zhodzie i na asnovach navuki Chrystovaj.

Arhanizacyja takaja ŭrešcie paŭstała, nazvanaj jana była „Chryścijanskaja Demakratyčnaja Złučnaść". Paŭstała jana ŭ Pieciarburzie ŭ traŭni miesiacy 1917 h. i pratryvała tam badaj praz uvieś hod 1918.

Zakładčykami hetaj „Złučnaści" i haloŭnymi ŭ joj pracaŭnikami byli viedamyja ks. ks. Biełarusy: dr. F. Abrantovič[1]) i L. Chviećka.

„Złučnaść" z dnia na dzień rasła i raźvivałasia. Biełarusy, vyhnanyja vajnoj sa svaich chat na čužynu, harnulisia da „Złučnaści", dzie znachodzili słova parady, paciechi i zdarovaje ziernie na lepšuju svaju budučyniu. Siarod śvieckich svajej pracaj u „Złučnaści" najbolš byŭ karysny prafesar Br. Epimach-Šypiła, a razam z im tak-ža karysna i idejna pracavali ŭ „Złučnaści": Hrečanik, Radzievič, Jacyna i inš. U chutkim časie „Złučnaść" mieła svaju biełaruskuju scenu, piajała ŭ kaściele svaje biełaruskija pieśni i słuchała biełaruskich kazańniaŭ. 8.X.17 h. pačaŭ vychodzić i biełaruski časapis „Krynica",[2]) vydavać jaki pastanaviŭ Źjezd ksiandzoŭ Biełarusaŭ u Miensku.

1) Ks. dr. F. Abrantovič radziŭsia ŭ 1884 h. Skončyŭšy Duchoŭnuju Seminaryju ŭ Pieciarburzie, u 1906 h. pastupiŭ u Akademiju, jakuju skončyŭ u 1909 h. Daktarat filozofii atrymaŭ u Lovanii (Belhija). U 1915 h. i ŭ nastupnych byŭ prafesaram Duch. Seminaryi ŭ Pieciarburzie. Haloŭny ideoloh „Chryśc. Dem. Złučnaści". Pisaŭ u „Krynicy", a paśla ŭ „Chr. Dumcy".

2) Kalendar „Krynica" na 1921 h., bač. 34.

ludzi mianie za heta lubili. Hena majo spatkańnie z ludźmi było duža naturalnaje, a na't i romantyčnaje ŭ tym sensie, što u majej dušy raźvivałasia niejkaja šyrokaja luboŭ da ŭsich tych ludziej, siarod jakich ja pracavaŭ. Ja jeździŭ pa kaladzie ŭ samyja dalejšyja vioski. Lubiŭ ja tady chadzić i jeździć pabierahoch Niomna. Tam ja spatykaŭsia z pravasłaŭnymi, ale i da ich ja ŭ dušy svajej nia toje čuŭ, što na maim miescy čuŭ druhi ksiodz polski. Raskazyvali mnie henyja biełarusy, jak u ich pierad hetym byŭ ks. B., što pravasłaŭnych śviaciŭ vadoj z Niomna, a pravasłaŭnyja jaho bajalisia i ad jaho ŭciakali i žalilisia na jaho svajmu baciušku. U henych vioskach ja načavaŭ i piatuchi mianie tam ranicaj budzili. Pryjemnaje było mnie tady žyćcio, ale škada, što ja tady nia byŭ śviedamym biełarusam!

U Lidzie ja lubiŭ chadzić u akružny sud i da prysiahi ludziej davodzić. Uznoŭ z novym dla siabie śvietam ja spatykaŭsia tam. Rasiejski carski sud vyhladaŭ duža pavažna. Jany na't pa rublu płacili duchavienstvu za kožnuju prysiahu. Na henych sudoch zasiadali pryśiažnyja, śmiatanka z tutejšych ludziej u paviecie. Raz hetak na sudzie ja pobač siadzieŭ sa stareńkim baciuškam, nastajacielem u Lidzie. Jon, nachiliŭšysia da mianie, dalikatna mianie zapytaŭ, jakoj ja narodnaści. U henym časie kožny ksiondz, kali havaryŭ z baciuškam, dyk musiŭ jamu skazać, što jon palak. U danym vypadku heta i ja zrabiŭ. A heny na mianie ŭtałopiŭ svaje vočy i pytaŭsia dalej, dzie ja ŭrodžany. Tut dyk ja skazaŭ jamu praŭdu, što ja z Ašmianskaha pavietu. Tady bačiuška na heta uśmichnuŭsia, kiŭnuŭ hałavoj i da mianie kaža: „jakiž z ciabie palak Ašmianskaha ujezdu?!“ Heny baciuškaŭ skaz mnie nadta hłybaka zalez u dušu, ja jaho i siahońnia pomniu. Mnoha ja ŭžo i pierad hetym dumaŭ, chto ja taki? Ci ja palak, ci nie? Ja viedaŭ dobra, što ja nie rasiejec i ŭ dušy svajej ja da polskaści nie pryznavaŭsia, bo ja čuŭ tam, što ja nie palak. Ale mnie i da biełaruskaści pryznavacca nie chaciełasia.

Ale žyćcio mianie papchnuła ŭ šyrejšy śviet. Pa čatyroch miesiacach u Lidzie, mianie paklikali na vikaraha ŭ Vilenskuju katedru. Heta dla maładoha ksiandza była vializarnaja karjera. Škada tolki, što ja tady ŭ palityčnych i nacyjanalnych spravach byŭ nadta zialony.

U Vilenskaj katedry była takaja tradycyja, što tam byvali vikarymi: dvuch litvinoŭ i dvuch palakoŭ. Pad toj čas adzin polski vikary z Vilni byŭ naznačany na viosku, a jaho tady miesca zaniaŭ ja.

U katedry ja spatykaŭsia z prałatami, kanonikami i prafesarami seminaryi. Ks. prałat Kurčeŭski pytaŭsia mianie ŭ katedralnaj zakrystyi, ci ja čytaju „Biełarusa?“ J kali ja adkazaŭ jamu, što nie, to mianie nie pachvaliŭ za heta. Moj prafesar ks. Brazis ciapier zrabiŭsia maim kaleham, bo i jon byŭ katedralnym vikarym. Ja bolš trymaŭsia litoŭcaŭ u Vilni i Brazisu piajaŭ ja ŭsiej dušoj. U ks. Brazisa i ks. Białaŭskaha byli ŭsie maje piečki i łaŭki. Z Białaŭskim ja chadziŭ na litoŭskija sabrańni i pryhladaŭsia litoŭskaj hramadzkaj pracy, z Brazisam ja piajaŭ litoŭskija pieśni. Polski katedralny vikary choć u adnym z nami domie žyŭ, ale z nami nia łučyŭsia i byŭ byccam čužy. Na vialikdzień my ŭ troch chadzili z vizytami pa prałatach i kanonikach. U prałata Kurčeŭskaha my najdaŭžej prasie-

---

Ab pamysnym raźvićci „Złučnaści“ śviedča fakt, što ŭžo ŭ 1917 h. usich upisanych siabroŭ u joj było bolš 300 čałaviek, nia ličačy celaha mnostva tych, jakija, nie naležyŭšy da „Złučnaści“ farmalna, naležyli da jaje faktyčna.

„Złučnaść“ miaściłasia ŭ kvaterach ks. ks. Abrantoviča i Chviecki, dzie jana adbyvała davoli častyja, bo badaj što niadzieli, zborki i narady. „Złučnaść“ mieła svoj pryhožy ściah dvuch koleraŭ—biełyj i vasilkovy; na vasilkovym namalavana „Pahonia“, a na biełym abraz Vostrabramskaj Maci Božaj.[1])

Duža dobruju ideovuju charakterystyku „Złučnaści“, a tak-ža apisańnie jaje metaŭ znachodzim u „Krynicy“ 1917 h. čytajem tam nastupnaje:

„Dźvie vialikija siły: Volnaść i Arhanizacyja mohuć usio zrabić u našym časie, što patrebna ludziam. Nijakaj arhanizacyi nia moža być biaz volnaści, dy ŭznoŭ volnaść biez arhanizacyi zrobicca nieparadkam — anarchijaj. Vialikaja ličba paŭstała roznych arhanizacyjaŭ u celaj Rasiei i ŭ nas. Kožnaja z ich maje metu najčaściej pamahać jakojść čaści ludziej, kožnaja z ich maje na mecie adnu jakujuści staranu žyćcia. Časta byvajuć arhanizacyi, kab vajavać z druhimi arhanizacyjami. Najlepšaja taja arhanizacyja, katoraja moža davać svaim siabram *praśvietu*, a z joju *kulturu*, katoraja dbaje ab dabro siabroŭ ekanamičnaje, dy to-ž nia vykidaje z svajej mety žyćcia relihijnaha. Hetkaj arhanizacyjaj jość „Chryścijanskaja Demakratyčnaja Złučnaść“. Jana budujecca na vialikich chryścijanskich zakonach, vykazanych praz Papieža Lavona XIII, u jaho akružnych piśmach. Chr. D. Z. maje na mecie złučyć usich chryścijan, najbolš katalikoŭ, u vadnu mocnuju arhanizacyju, katoraja pamahała-b u baraćbie z trudnaściami žyćcia i supakoivała-by patreby dušy. Chr. D. Zł. maje na mecie relihijnyja patreby, a ekanamičnyja i hramadzianskija, pranikhnutyja ducham Chrystovym: biaz nienaviści, biaz niespraviadlivaj baraćby. Idzie da svaje mety roznymi sposabami: najbolš praz praśvietu starych i dziaciej, praz schody, praz stvorvańnie roznych ekanamičnych chaŭrusaŭ npr. kramaŭ“...[1])

Hetaja, kazaŭ-by, prahramnaja deklaracyja pieršaj biełaruskaj chryścijanska-hramadzkaj arhanizacyi, jak bačym, svaim charaktaram, sposabami baraćby za ideały, svaimi metami sapraŭdy sympatyčnaja i pastupovaja.

Tymbolš Biel. Chr. Zł. sympatyčnaja, što jana była sapraŭdy demakratyčnaj i svoj idealizm, jak nia treba lepš, hadziła z ducham času i z istotnymi patrebami biełaruskaha narodu. Zvaročvajem uvahu, što hetaja biełaruskaja chryścijanska-hramadzkaja arhanizacyja zvałasia „Chr. Dem. Złučnaść“ i tolki, biaz słova: biełaruskaja. Heta było ŭ imia chryścijanskaha internacyjanału. Ale heta nia pieraškadžała jej być naskroź biełaruskaj, bo naležyli da jaje badaj vykłučna Biełarusy, jakija całkom byli praniaty biełaruskim ducham. Voś što, miž inšym, ab Biełarusi čytajem u „Krynicy“:

„My lubim svaju Biełaruś... i dziela hetaha chočam pracavać dla jaje i chočam dać toje, što možam, chacia adnu cehlinu dałožym da vialikaj budoŭli, jakaja ciapier pačałasia... Dla nas, jak dla synoŭ sialan, doraha kožnaja piadzia ziamli našaha

1) „Krynica“ 1918 № 2, „Z Pietrahradu“.

1) „Krynica“, 1917. № 5: „Chryśc. Dem. Złučnaść“.

džyvali i najbolš dobra čulisia. Hetaha prałata my nadta lubili za jahonuju prastatu i ščyraść. Jon byŭ vydatny krajovy historyk. U svaich pracach jon časta cytavaŭ biełaruskija staryja dakumanty. Jon mnoha napisaŭ kazańniaŭ i vydaŭ mnoha histaryčnych knižak. Heta byŭ syn biełaruskaj vioski, tak jak i ja, na't z susiedniaj ad majej vioski.

A ŭsio-ž taki mnie doŭha nia dali abahrecca ŭ Vilenskaj katedry! Pa vaśmi miesiacach mianie pahnali na vikaraha ŭ Śvianciany. Na stolki ja nia ŭmieŭ palitoŭsku, kab u Śviancianach pracavać. Tutaka ja svajej uładzie nia daŭsia. Ja ŭciok u Pietrahrad i pastupiŭ u Akademiju. Ja ŭziaŭsia za navuku. Pa seminaryi ja nia moh čytać pavažnaj knižki i šmat čaho ŭ ich nie razumieŭ. U Akademii paznavaŭ novyja prablemy, pahłyblaŭ filozofiju i teolohiju; słovam, vučyŭsia, tak, jak i ŭsie tam vučylisia.

(*d. b.*)

Ks. V. Š.

Z biełaruskaha žyćcia

a. A. Cikota, Jenarał Zakonu Maryjanaŭ, prybyŭ u Vilniu ŭ spravach, źviazanych z zakonnym žyćciom. Prabyŭšy ŭ Vilni i ŭ Drui niekalki dzion, vyjechaŭ uznoŭ u Rym. Paśla dvuch tydniaŭ raspačnie vizytacyju maryjanskich kłaštaraŭ.

„Šlach Biełaraskaha Studenta". Pad hetkim nazovam pačaŭ vychodzić časapis biełaruskich studentaŭ, jak dadatak da „Šlachu Moładzi".

Lekcyja. 25.V siol. M. Tank pračytaŭ u VI zali vil. universytetu referat ab biełaruskaj narodnaj pieśni. Lekcyju hetu ładziŭ Bieł. Studencki Sajuz.

Tvory Mašary i Tanka papolsku. U № 8 polskaha litaraturnaha časapisu „Kamena" sioleta, miž inšym, nadrukavana niekalki vieršaŭ biełaruskich paetaŭ M. Mašary i M. Tanka ŭ vielmi ŭdałym pierakładzie na polskuju movu redaktara hetaha časapisu A. K. Javorskaha.

Źmieny ŭ Hurtku Pryjac. Bieł. Skaŭtaŭ. 27.V na staršyniu H.P. B.S. vybrany, zamiest ks. Hlakoŭkoŭskaha, M. Ščors.

Na relihijnym froncie

Eŭcharystyčny Kanhres i Hitler. U Budapešcie (Vuhryja) 26—30.V. adbyvaŭsia mižnarodny Eŭcharystyčny Kanhres. Pajechać na kanhres rychtavalisia tak-ža j kataliki niamieckija i aŭstryjackija. Voš-ža Hitler na heta vialikaje mižnarodnaje katalickaje śviata niemcam jechać zabaraniŭ.

Kanhres udaŭsia duža dobra. Na Eŭcharystyčny Kanhres prybyli kataliki z usiaho śvietu. Było mnoha kardynałaŭ i biskupaŭ. Vuhorskija ŭłady zrabili ŭsio, kab kanhres hety ŭdaŭsia jak najlepš. Byli tak-ža j niemcy, što žyvuć paza miežami Niamieččyny. Ničoha tut nie paškodziła i hitleroŭskaja zabarona.

550-lećcie chryścijanstva ŭ Litvie. Sioleta minuła 550 hadoŭ, jak Litva pryniała katalickuju vieru. Z hetaj nahody 29.V. u Koŭnie adbyłasia vialikaja ŭračystaść. Było ŭračystaje nabaženstva i akademija. Na akademii pramaŭlaŭ Prezydent A. Smetona.

Katalickija arhanizacyi ŭ Aŭstryi zakryty. Paśla zachapleńnia Hitleram Aŭstryi, tamašnija katalickija arhanizacyi dziaržaŭnaj ŭładaj usie zakryty.

kraju; zachavać hetu ziamlu dla našych sialan i vyciahnuć z jaje najbolšuju karyść — naša vialikaje zadańnie... Ciapier budujecca naš kraj. My śpiašym to-ž pamahčy ŭ hetaj budoŭli, budziem davać usio, što možam, a kiravać nami budzie śviataja navuka Jezusa Chrysta"...[1])

Ab hetym pryhožym ideovym charaktary Bieł. Chr. Zł. śviedčać tak-ža faktyčnyja adnosiny jaje da biełaruskich palityčnych arhanizacyjaŭ kirunku sacyjalistyčnaha. Adnosiny hetyja poŭny tolerancyi i vyrazumiełaści.

Tak napryklad u „Krynicy" z 1917 h. (№ 3) spatykajem pastanovy žjezdu (18—24.X.17) ŭ Miensku biełaruskich vajakoŭ, a tak-ža (№ 5 i № 6) adozvy da biełaruskaha narodu „Vialikaj Bieł. Rady", padpisanyja miž inšymi i biełaruskimi arhanizacyjami sacyjalistyčnymi. Źmiest henych pastanovaŭ i adozvaŭ taki, što ścisła biaručy, z punktu hledžańnia chryścijanskaj ideolohii, jany mahli-b i nie pajavicca poŭnaściu i biez ahavorak u „Krynicy", a tymčasam bačym ich tam, što peŭnie-ž, śviedča ab vysokaj tolerancyi i lojalnaści Bieł. Chr. Dem. Zł. da biełaruskich inšych arhanizacyjaŭ i ab jaje praŭdzivym demakratyźmie.

Što-ž datyča palityčnych pahladaŭ Bieł. Chr. Dem. Zł., dyk jana, jak i ŭsie inšyja hramadzkija i palityčnyja tahačasnyja arhanizacyi, ab niezaležnaści jašče nie havaryłasia, a tolki ab Biełarusi aŭtanamičnaj, ab Biełarusi Respublicy, ale ŭ miežach rasiejskaj, demakratyčnaj, fedaratyŭnaj respubliki. Ab hetym spatykajem zaciemki až u niekalki miascoch šaści numaroŭ „Krynicy" z 1917 h.

Charaktar ahułam Bieł. Chr. Dem. Zł. jak u Pieciarburzie ŭ 1917—18 h., tak i paźniej u Miensku (1918—20) i ŭ inšych miascoch, śpiarša pieravažna byŭ katalicki i arhanizacyi hetyja badaj vykĺučna z katalikoŭ i składalisia. Ab hetym vyraznyja zaciemki spatykajem u „Krynicy" z 1917—18 h. Charaktar ahulna chryścijanski (razam i kataliki i pravasłaŭnyja) B. Chr. D. Zł. pryniała značna paźniej, bo ŭžo ŭ vilenskim peryjadzie jaje raźvićcia.

Praŭda, paśla revalucyi zakratałasia i duchavienstva pravasłaŭnaje. Ale jano, „budučy ŭ vialikaj zaležnaści ad kazionnych uradaŭ, nia majučy voli ŭ palityčnych i navat u nacyjanalnych spravach, mieniej było śviedamaje. Ale revalucyja i jaho skranuła. Tam i siam pačalisia kazańni ŭ carkvie pabiełarusku. Załažyŭsia sajuz biełaruskaha pravasłaŭnaha duchavienstva. U červieni 1917 h. byŭ u Maskvie žjezd biełaruskaha pravasłaŭnaha duchavienstva. Na žjeździe było kala 700 śviaščeńnikaŭ.

Žjezd pryniaŭ rezalucyi, u jakich było skazana, što śviaščeńniki damahajucca aŭtanomii Biełarusi ŭ fedaratyŭnaj demakratyčnaj rasiejskaj respublicy i navučańnia ŭ školach pabiełarusku".[1])

Adnak da stvareńnia samastojnaj i ciahłaj bieł. hramadzkaj arhanizacyi na asnovach chryścijanskaj ideolohii siarod Biełarusaŭ pravasłaŭnych nie dajšło nikoli. I paźniej, kali BChD staniecca ahulna bieł. arhanizacyjaj, haloŭnuju rol u jej buduć ihrać Biełarusy kataliki.

Praca Bieł. Chr. Dem. Zł. ŭ Pieciarburzie tryvała, jak my ŭžo skazali, i ŭ 1918 h. Ale centr haloŭny, jak ahułam biełaruskaha ruchu, tak i Bieł.

1) „Krynica" № 1, 1917: Ad redakcyi.

1) Bieł. Kalendar na 1918 h., bač 28.

Ідэолёгія беларускай моладзі

„Шлях Моладзі“ (5.V. сёлета) надрукаваў уступны артыкул аб сучасных ідэолёгічных кірунках сярод моладзі. Я. Н., аўтар гэнага артыкулу, разьвіўшы шырока гэту тэму, ідэолёгію беларускай моладзі прадстаўляе гэтак:

„Ідэолёгічна бяручы, беларускі шлях, шлях беларускае моладзі — гэта шлях дэмакрацыі і шлях здаровага творчага нацыяналізму. Сярод дэмакратаў мы роўныя з іншымі. Дэмакрацыя нясе ўсім свабоду, роўнасьць і братэрства. Дэмакратычным вечам кіраваўся наш народ у глыбокай сівой мінуўшчыне. Дэмакрацыя гэта наша традыцыя і поступ. Ня пустыя нацыяналістычныя клічы і разважаньні аб сусьветнай палітыцы і рэвалюцыі павінны захопліваць нас, але *творчая праца на беларускай ніве*. Творчы нацыяналізм там, дзе выходзіць Божае Слова ў роднай беларускай мове, дзе творыцца беларуская літаратура навуковая, паэзія, пісьменства; творча нацыянальна працуе той, хто дбае аб палепшаньні гаспадаркі беларускай, хто дамагаецца роднае школы, хто дбае аб асьвеце для бел. моладзі, хто ўсьведамляе нацыянальна і асьвячае народ, хто пашырае любоў да свайго Краю, свае мовы, песьні, народных звычаяў і г. п., не паніжаючы нацыянальных вартасьцяў іншых народаў. Кожны беларус павінен такую працу і тыя асяродкі, з якіх яна выводзіцца, падтрымліваць, прычыняцца да таго, каб яны расьлі і разьвіваліся“.

Слушныя і прыгожыя ўвагі. Дай, Божа, каб гэткім шляхам ішла беларуская моладзь! *N.*

Sałaviej, saroka i pievień

Naš sałaviej piajaŭ tak hoža,
Što až saroka, ptuška Boža,
Z čyrvonym pieŭniem-kukurykam,
Z vialikim homanam dy krykam,
Z razmacham ŭderyli ŭ chamut,
I voś taki dali prysud:
„Pierš-na-pierš, što dla ŭsich ludziej
Piajeć vyklučna sałaviej.
Kab jašče bolš było pryhoža —
Sam pievień sałaŭju pamoža.
Kab pieśnia bolš była natchniona —
Padmazać sałaŭja ŭ čyrvona...
A rešta — drobny narod prosty —
Ci bieły, šery, ci biazchvosty —
Pavodle stylu, mody j času —
Nia maje prava da Parnasu!
Vot cheŭra tut (badaj ty ščezła!)
Z svaim prajektam ŭ vočy lezła,
Pahardaj, śmiecham, abo siłaj
Ŭ bałota ptušak ŭsich miasiła —
Saroka z pieŭniem horła drała
I sałaŭja ŭ apieku brała. —

—o—

Čym sprava končycca — nia znaju,
Bo maja chata staić z kraju...

V.

Chr. Dem. Zł., stvaryŭsia ŭ sercy Biełarusi — Miensku. Dyk snujučy našu dumku, pakiniem chałodny i čužy Pieciarburh i pierakiniemsia ŭ rodny Miensk.

§ 2. — Biełaruskaja „Chryścijanskaja Demakratyčnaja Złučnaść“ u Miensku.

U Pieciarburzie Bieł. „Chr. Dem. Złučnaść“ pracavała ad 1917 da kanca bolš-mienš hodu 1918. U 1918 h. jašče vychodziać tut dva numary „Krynicy“. Adnak praca jaje ŭ hetym druhim hodzie była značna słabiejšaja, bo centram ahulna-biełaruskaha ruchu, što całkom naturalna, staŭsia Miensk, dy apracza taho vajna jšła da kanca i Biełarusy biežancy, jakich było davoli mnoha ŭ Pieciarburzie, z čužyny pavoli viartalisia damoŭ.

Tymčasam ułada była ŭžo ŭ rukach balšavikoŭ i hramadzkaja praca na hruncie chryścijanskim stałasia niemahčymaj. 23.I.18 byŭ vydany dekret ab raździele Kaścioła (Carkvy) ad dziaržavy, što ŭ praktycy raŭniałasia praśledu chryścijanstva i ŭsiakaj chryścijanskaj pracy. Paźniej ks. L. Chviečka byŭ razam z inšymi aryštavany i asudžany ŭ Maskvie na niekalki hadoŭ vastrohu.

25.II.18 Miensk zaniali Niemcy, a ŭ nastupnym hodzie pryjšli tudy Palaki. Pry adnych i druhich Bieł. „Chr Dem. Zł.“ u Miensku siak-tak žyła i ŭ niekatorych mamentach navat davoli bujna raźvivałasia.

U Miensku śpiarša isnavała Chryśc. Demakracyja internacyjanalnaja, jak adna arhanizacyja. Naležyli da jaje Palaki, Biełarusy i inš. Ale dziela taho, što Palaki pačali ŭvažać jaje za svuju vyklučnuju ŭłasnaść i navat nazyvali polskaj ChD, čaho susim nia było ŭ Pieciarburzie, paŭstała piakučaja patreba załažyć, ci viarniej — uznavić, pieciarburskuju — Biełaruskuju Chryścijanska - Demakratyčnuju hramadzkuju arhanizacyju, całkom samastojnuju i ad nikoha niezaležnuju. Zrabić heta nia było ŭžo tak trudna, bo siabry isnujučaj ChD ahulnaj u bolšaści byli Biełarusy. Isnavali tady ŭ Miensku 3 kružki ChD: katedralny, jaki naličaŭ 500 siabroŭ i dva inšyja pa 80.[1]) U hetym ahulnym liku Palakoŭ było susim mała. Voś-ža biełaruskija chryścijanskija dziejačy ŭ Miensku: ks. V. Hadleŭski, dzie jon byŭ vikarym, a tak-ža: Ant. Krepski, Vieramiej, Balčeŭski, Butrymovič i inš. 5 vieraśnia 1918 h. i pastanavili arhanizavać samastojnuju BChD. Praŭda, ks. V. H. u hetym samym časie, bo 8 vieraśnia, vyjechaŭ u Nieśviež, kudy byŭ naznačany duchoŭnaj uładaj, ale Biełaruskaj Chryśc. Demakracyi było adnak sudžana raźvivacca. Pad kaniec 1918 h. z Pieciarburhu prybyŭ u Miensk, jak rektar śvieža zasnavanaj katalickaj Duch. Seminaryi, ks. dr. Fr. Abrantovič i dalej pavioŭ pracu BChD, nakolki na heta pazvalali tahačasnyja palityčnyja i vajennyja padziei ŭ našym krai.

U 1918 h. ŭ listapadzie miesiacy Niemcy pakinuli Miensk i adyjšli na zachad. Na ich miesca 9.XII. prybyli balšaviki i pačali tak-ža svoj nastup na zachad. U 1919 h. u studni miesiacy jany zaniali Vilniu. Paśla hetaha chutka pačali Palaki afenzyvu, jakaja 8.VIII.1919 h. daviała da zaniaćcia Miensku. U 1920 h. balšaviki ŭznoŭ pačali nastupleńnie, jakoje ŭznoŭ skončyłasia pabićciom ich pad Varšavaj i daviało da zamireńnia ŭ Ryzie, pierahavory ab

---

1) „Krynica“ № 3, 1918: „Chr. Dem.“

Roznyja viestki

Ažyŭleńnie nacyjanalnaha ruchu Bretoncaŭ. Francuskija hazety padajuć, što ad niekatoraha času Bretoncy ažyvili svaju nacyjanalnuju pracu. Hrupami chodziać jany pa miastečkach i siołach Bretonii, napisvajučy na ścienach, na dźviaroch i pamiatnikach klič: Bretonija Bretoncam. Hetak jany dajuć ab sabie znać francuskamu ŭradu i damahajucca dla siabie aŭtanomii.

Milukov ab savieckaj armii. Rasiejski emihrant, byŭšy ministr zahraničnych spraŭ tymčasovaha ŭradu, Milukov, zajaviŭ adnej hazecie ŭ Paryžy, što jak-by nia dumali drenna ab savieckaj armii, to jon prakanany, što jana jošć duža silnaj i, kali-b hetaha było treba, baraniłab SSSR. Pry tym Milukov zajaviŭ, što jon spadziajecca, što Stalin emihrantam pazvolić viarnucca ŭ SSSR. Oj, musić nia skora heta budzie!

500-y numar. 12.V sioleta ŭ Koŭni vyjšaŭ 500-y numar hazety „Ukininko Patarejas" (Paradnik Haspadara). Hety časapis pačaŭ vychodzić u 1925 h., maje 80 tysiač padpiščykaŭ, vychodzić štotydnia. Praz uviev čas svajho isnavańnia hetaha časapisu razyjsłosia 30 miljonaŭ ekzemplaroŭ i 1 mil. 700 tys. roznych knih, jak jahonych dadatkaŭ.

39,000 italjancaŭ u Hišpanii. Italjanskija hazety pišuć, što ŭ Hišpanii vajujuć z uradavym vojskam, pamahajučy Franku, 39 tysiač italjanskich žaŭnieraŭ. Ale znaŭcy kažuć, što hetaja ličba niepraŭdzivaja i što jaje treba prynamsi ŭdvaja pavialičyć.

„Miortvaja pałasa" na zachodniaj hranicy SSSR. Dachodziać viestki, što ŭdoŭž zachodniaj hranicy SSSR. ad Finskaha zalivu da Čornaha mora, jakaja prachodzić praz savieckuju Biełaruś i Ukrainu, balšaviki stvaryli h. zv. „miortvuju pałasu," z jakoj vysielili ŭsio nasielnictva. Hetaja pałasa zajmaje 50 kilametraŭ u šyrkj; u hetaj pałasie pabudavany vajennyja krepaści, jakija majuć baranić balšavikoŭ z zachodu.

Bunt vojska ŭ SSSR. Hazety padajuć: u savieckaj Biełarusi nadoviačy zbuntavałasia vojska i pačało vystupać praciŭ balšavickich kamisaraŭ. Na ŭźmireńnie prybyli z Maskvy karajučyja vajennyja atrady i bunt kryvava zdušyli.

Palityčnaje zavarušeńnia niemcaŭ u Polščy. Apošnimi časami niamieckaja mienšaść u Polščy raptam palityčna zavarušyłasia. u praciahu dvuch dzion u minułym tydni adbyłosia ŭ Paznanščynie i na Pamory až 70 niamieckich viečaŭ, na jakich hałoŭnym kličam byŭ „narod choča jednaści." Viečy byli spakojnyja.

Chto pieramoža na Dalokim Uschodzie? Napad Japonii na Kitaj zmusiŭ kitajcaŭ baranicca. Kitajcy baroniačysia, šmat paciarpieli: mnoha zabitych, jašče bolš paraniena i japoncy akupavali ŭžo až niekalka kitajskich pravincyjaŭ. Ale i japoncam nia łohka napadać. Ad pačatku vajny japonski ŭrad vysłaŭ u Kitaj 1.100.000 vojska; ciapier 750 tysiač japoncaŭ dalej zavajoŭvaje Kitaj, zabitych i ranienych japoncaŭ 350.000. Kitajskija hienerały ćvierdziać, što japoncam zavajavać Kitaj nia ŭdasca.

Mižnarodnaja Federacyja Profsajuzaŭ praciŭ fašyzmu i balšavizmu. Nadoviačy Kanhres Mižnarodnaj Federacyi Profsajuzaŭ, jaki adbyŭsia ŭ Ośło, nie pryniaŭ u Federacyju savieckich profsajuzaŭ i vydaŭ zaklik da demakracyi baranić Čechasłavacyju ad Niamieččyny.

---

jakim vialisia ŭ kancy 1920, a skončylisia ŭ sakaviku 1921 h., ustalajučy sučasnyja polska-balšavickija hranicy.

Voś-ža dalejšaja praca BChD, reč jasnaja, nie mahła raźvivaca ani padčas vajennych adstupleńniaŭ i nastupleńniaŭ, ani padčas panavańnia ŭ Miensku balšavikoŭ. Zrazumiełaja reč, što na pracu hetu ŭ Miensku, tak-ža tolki da peŭnaj miery, dazvalała ŭłada polskaja, jakaja tryvała tam niapoŭny (8.VIII.19—11.VII.1920) hod.

Pad kaniec 1919 h. voś što piša „Krynica" (jakaja ŭžo, jak ubačym paźniej, pačała vychodzić u Vilni) ab mienskaj BChD i ab jaje pavadyry ks. F. Abrantoviču:

„Duža mnoha pracuje tut na nivie rodnaj kultury, na nivie adradžeńnia Biełaruskaha narodu ks. dr. praf. F. Abrantovič, rektar Mienskaj Katalickaj Duchoŭnaj Seminaryi. Hety čałaviek z biełaruskaj ščyraściaj, z dziŭnaj śvietłaściaj i šyrokaściaj rozumu, z niazvyčajna ludzkoj i dobraj, šlachotnaj dušoj, sapraŭdy moža być nazvany pieršaradnaj siłaj Biełaruskaha narodu i pavadyrom jahonym, jakoha pracu acanić patrapić tolki historyja.

Nia možna prajšci moŭčki „Biełaruskaj Chryścijanskaj Demakratyčnaj Złučnaści". Arhanizacyja heta ŭžo isnuje druhi hod; maje jana 200 siabroŭ. Dušoj jaje i vokam — ks. praf. F. Abrantovič. Pad jaho zahadam što niadzieli adbyvajucca sabrańni siabroŭ „Złučnaści", na jakich adbyvajucca roznyja karysnyja hutarki, biełaruskija pieśni i inšyja. „Złučnaść" kali-niekali daje pradstaŭleńnie, zakładaje svaje škoły i kooperatyvy. U kooperatyvach pamysna i vytryvała pracuje Krepski. Siabry „Złučnaści" kućciu prad Kaladami jaduć supolna i taksama razam razhaŭlajucca na pieršy dzień Vialikadnia.

Duža cikavy i šmat značačy prajaŭ u žyćci Biełaruskaha narodu—heta kleryki-Biełarusy. U tutejšaj Katalickaj Seminaryi usich 29 klerykaŭ; z hetych 25 asob — Biełarusaŭ. Znača, tvoracca cełyja kadry, cełyja pałki biełaruskaha maładoha duchavienstva, jakoje z całaj mocaj vystupaje ŭ abaronie svajho pakryŭdžanaha narodu.

Jošć tut i kaściołak (kaplica) dla Biełarusaŭ katalikoŭ, dzie kožnuju niadzielu ks. praf. Abrantovič adpraŭlaje śv. Imšu, havoryć biełaruskija navuki, a chor piaje śviatyja biełaruskija pieśni".[1])

U hetym-ža duchu raźvivałasia i pracavała BChDZł. tak-ža i ŭ 1920 h. až da adchodu z Miensku Palakoŭ. U hetym časie siabraŭ BChDZł. užo naličajecca až 500[2]) čałaviek; BChDZł. u hetym časie maje niekalki kooperatyvaŭ, prytułak dla biełaruskich dziaciej, a tak-ža biełaruskuju škołu.[3])

BChDZł. ahułam viała svaju pracu ŭ hetym časie jašče siarod Biełarusaŭ katalikoŭ. Biełaruskaj pracy chryścijanskaj siarod Biełarusaŭ pravasłaŭnych tady jašče badaj nia było susim, kali nia ličyć kolki zdareńniaŭ biełaruskiah kazańniaŭ u carkvie ŭ Miensku, jakija padčas biełaruskich sumnych, ci viasiołych uračystaściaŭ, havaryli śviašč.: Razumovič, na nabaženstvie za dušu paeta Bahdanoviča ŭ 1917 h., śviašč. Birula na nabaženstvie z pryčyny druhoj hadaŭščyny abvieščańnia niezaležnaści Biełarusi 25.III.20. i inš.

1) „Krynica", 1919, № 12, „Z Miensku".
2) „Krynica" № 1, 1921 h. „Biel. rel. žyćcio siarod Biełarusaŭ katalikoŭ za 1920 h."
3) Kalendar „Krynica" na 1921 h. „Biel. Chr. Dem."

Ab canie zboža i skaciny

Cana zboža ciapier značna nižejšaja, jak była ŭ hetym časie letaść. Mała taho. Treba spadziavacca, što cana heta ŭ budučyni jašče bolš apadzie. Adnačasna apali ceny i na adkormlenuju na miasa skacinu. Jany ciapier tak-ža nižejšyja za ceny ŭ minułym hodzie hetaj paroj. Jakija hetamu pryčyny?

Pačniom ad pałažeńnia na zahraničnych rynkach.

Minuły 1937—38 haspadarčy hod u bolšaści krajoŭ byŭ uražajny. Praŭda, zbor pšanicy ŭ Kanadzie byŭ mienšy čymsia zvyčajny, ale zatoje ŭ Zł. Št. P. Ameryki jon vielmi dobry. Adnaje tolki pšanicy sabrana na cełym śviecie na 80 miljonaŭ centnaraŭ bolš, jak u papiarednim hodzie. Ale cana nie abnižałasia,bo ahulna ŭsie spadziavalisia i na padvyžku zapatrabavańnia. Sprava ŭ tym — niekatoryja krai, jak Anhlija, Niamieččyna, Italija, Francyja i inšyja, silna zbrojačyja, jašče ŭ 1936 hodzie pačali skuplivać zboža na zapas. Tymčasam hetyja dziaržavy, nie pierastajučy zbroicca, pačali kuplać zboža na zapas značna mienš, jak spadziavalisia tyja firmy, što im zboža pradajuć.

Da hetaha jšče dałučyłasia da abnižeńnia cany japonska-kitajskaja vajna ŭ Azii. Zvyčajna było, što na azijackija rynki dastarčała zboža Aŭstralija, a Ameryka na eŭrapejskija. Ciapier i Aŭstralija vysyłaje pšanicu ŭ Eŭropu. Dziela hetaha ceny na pšanicu i inšaje zboža ŭsiudy pačali apadać i apali zusim nizka.

Ceny ŭ nas tak-ža ŭ vializarnaj miery zaležnyja ad zahraničnych rynkaŭ; byvaje, što ceny ŭzaležniajucca i ad nutranoha pałažeńnia, ale nie na doŭha.

Ciapier u Polščy niama vialikaha zapatrabavańnia na zboža i krajovyja rynki majuć žyta i jačmieniu davoli ŭ zapasie. Zrazumieła—ceny na zboža i adkormlenuju skacinu nia mohuć utrymacca ŭ takich abstavinach na svajej vyšyni i musili apaści. **A. B.**

U KALVARYJU

Biełaruskaja Pilihrymka jdzie sioleta na śv. Trojcu, 12 červienia.

U Vilniu najlepš prybyvać pradadniom, kab možna było prad Kalvaryjaj adpačyć.

Zborny punkt: Vilnia, Zavalnaja 1—2, u redakcyi „Chryścijanskaj Dumki“. Adhetul pielihrymy buduć zaviedzieny na kvateru dziela prystanišča, adpačynku i načlehu.

Na śv. Trojcu a hadz. 7 rana ŭ kaściele śv. Mikałaja dla Pilihrymaŭ budzie śv. Imša z biełaruskim kazańniem, paśla čaho adrazu pilihrymka pracesyjanalna jdzie ŭ Kalvaryju.

Zborka ŭ Kalvaryi i adpačynak — pry kaplicy Matki Boskaj Balesnaj.

Abchod Kryžovaj Darohi pačniecca a hadz. 10 rana.

25-cilećcie kapłanstva

zasłužanych ksiandzoŭ biełarusaŭ: Jazepa Hermanoviča i Viktara Šutoviča prypadaje sioleta ŭ červieni.

Dastojnyja našy śviatary jubilanty buduć śviatkavać svoj jubilej, prymajučy ŭčaście ŭ Biełaruskaj Pilihrymcy: jany buduć adpraŭlać nabaženstva ŭ kaściele śv. Mikałaja ŭ Vilni, jany-ž, pry ŭčaści Ks. Ad. Stankieviča, buduć abvodzić Pilihrymku pa Kryžovaj Darozie ŭ Kalvaryi.

Takim čynam sioletniaja Biełaruskaja Pilihrymka budzie mieć dvajnoje vialikaje śviata, u jakim kožny biełarus, u mieru sił, pavinien staracca ŭziać udzieł.

Jak atrymać źnižku na čyhuncy dla pilihrymak.

Pilihrymki, pryjaždžajučyja ŭ Vilniu (da miesca adpustovaha, jak Kalvaryja i inš.) z jakichkolečy stancyjaŭ, za prajezd čyhunkaj mohuć mieć źnižki 33 pracentovyja i 50 prac.

Varunki na atrymańnie źnižki 33 prac. nastupnyja:

Pilihrymka pavinna składacca najmienš z 25 asob (pavinna być vykuplena 25 biletaŭ). Na 25 učaśnikaŭ moža jechać adna asoba biasplatna. Kali-ž učaśnikaŭ budzie bolš, jak 25, biasplatna mohuć jechać najbolš 3 asoby.

Kiraŭnik pilihrymki pry kuplańni biletaŭ na stancyi pavinien pradstavić „Zgłoszenie“ — adpaviedna vypaŭnienaje i paćvierdžanaje miascovym probaščam. „Zgłoszenie“ pavinna być napisana hetak:

Zgłoszenie przejazdu grupowego pielgrzymów.

do ....
(Wilna)
P..
(imię i nażwisko kierownika i dokładny adres)
Prowadzi grupę pielgrzymów w ogólnej ilości........
osób, z czego za opłatą ulgową ....proc.............
osób (najmniej 25) w kl. 3.......... bezpłatnie..........
osób (jedna na 25 płacących, razem najwyżej 3)
Wyjazd pierwotny nastąpi dnia..........o godz..........
Wyjazd powrotny nastąpi dnia..........o godz..........
.... dnia ....
....
podpis urzędu parafjalnego
....
podpis kierownika grupy

na przejazd tam:

(1) Wydano bilet zbiorowy № ..... klasy na pociąg osobowy do stacji .... i bilety kontrolne od № .... do № ......
datownik podpis kasiera

na przejazd zpowrotem

(2) Wydano bilet zbiorowy № ..... klasy na pociąg osobowy do stacji .... i bilety kontrolne od № ....do №..........
datownik podpis kasiera

Pilihrymka, jakaja zachoča skarystać sa źnižki ŭ darozie pavarotnaj, kali-by pryšła piechatoj u Vilniu, to vyžej padanaje paśviedčańnie musić paćvierdzić jaki klaštar ci parafija ŭ Vilni.

Sa źnižki 50 prac. mohuć karystać pilihrymki, jakija składajucca najmienš z 60 asob, zachovyvajučy vyžej padanyja varunki.

(Praŭnaja padstava: „Taryfa osobowa. Część II, 1936 r. § 64).

Przesyłka opłacona ryczałtem

Nia dbajuć ab carkvu.

Bienica, Maładečanski pav. Naša carkva ŭ Bienicy jošć užo zdaŭna zapuščana, a ŭ astatnich časoch dajšło ŭžo da taho, što paciakła ŭžo i stracha. Naš śviaščeńnik parupiŭsia ŭžo jakich piać hadoŭ tamu, kab trochu jaje padpravić i vot jon abjaviŭ, što treba napravić našu carkvu i dać na heta achviaru., Praŭda niekatoryja prychadžańnie da hetaha prystupili i pavypłačvali skora, ale bolšašć nia vypłačvali. Dy, voś u vialiki post, adnej niadzieli śviaščeńnik abjaviŭ uznoŭ, što na Vialikdzień na treci dzień, kab sabralisia ŭsie i vybrali kamitet i kab hety kamitet uziaŭ usiu spravu napravy carkvy ŭ svaje ruki. Sabralisia, ale da ničoha nie dahavarylisia. Dyk dziež heta duchavienstva budzia rupicca ab rodnym biełaruskim słovie, kali prychadžańnie nia rupiacca ab „Božym Chramie!“

U. B.

Pryhožy pastupak moładzi.

Vasiliny, Pastaŭskaha pav. Častka našaj śviedamaj moładzi pastanaviła, kab na pieršy dzień Vialikadnia nie rabić ihryšča i nia pić harełki, a na miesca hetaha ŭsiaho paśviacić hety dzień biednym, starym, sirotam i kalekam, addajučy im častku tej ježy, katoraja była pryhatavana na śviata dla siabie.

Da hetaj spravy prystupiła šmat moładzi, jak dziaŭčat, tak i chłapcoŭ, katoryja vybrali siarod siabie pradstaŭnikoŭ i daručyli im hetuju spravu.

Z jakoj ščyraj radaściaj byli spatykany pradstaŭniki moładzi i kolki ŭdziačnaści było za hetu achviaru, dyk prosta nia možna ŭsiaho piarom apisać.

N. K—a.

I dziŭna i strašna

Jak kamu — a panu Čechu,
Jak toj kaža — niedaśmiechu!
Słavakoŭ dahetul cisnuŭ,
Až tut sam raptoŭna pisnuŭ,
Bo pan Gering svajo voka
Zapuściŭ vun-vun daloka -
U Karlsbad, ažno u Prahu —
Tkaje nos u česku brahu.
Niemiec lubić — to nia dziva —
U čužoje ŭleźci piva.
A u Čecha poŭny čany —
Dy ŭ tym pivie smak pahany...
Vypiŭ Niemiec, nosam krucie, —
Anhličanku bałamucie:
„Chadzi, kaža, pani-svaci,
Ŭ Prahu piva skaštavaci!
Žahulajem, jak hišpancy,
Tut pačniom japonski tancy.
Ŭsia Eŭropa, jak pačuje,
Kruhom Prahi zatancuje“.

Lavon Vietrahon.

Vilenskaja chronika.

Kab zusim nia było žydoŭ na universytecie. Da hetaha imkniecca polskaja nacyjanalistyčnaja akademickaja moładź u Vilni. U hetaj spravie moładź składaje rektaru U.S.B. adpaviedny memoryjał. Sapraŭdy, niazvyčajnaje damahańnie. Treba tolki dzivicca, što čałaviek až da hetaha moža dajści!

Haračy čas u studentaŭ. Užo z 1.VI U.S.B. zaniatki kančajucca i pačynajucca ekzaminy. U studentaŭ pačynajecca sapraŭdy haračy čas.

Prośba litoŭskich skaŭtaŭ. Sajuz Lit. Studentaŭ pastanaviŭ prasić P. Prezydenta Rečypaspalitaj ab adčynieńni zakrytych litoŭskich arhanizacyjaŭ, a takža ab dazvole nasić im svoj uniform.

Paštovaja skrynka

Ks. V. S. Pačynajem, budziem pakrysie drukavać.

N. K. Dziakujem, karystajem. Jak złovicie volnuiu chvilinku, — pišycie!

A. B. U „Zorcy„ mo‘ j skarystajem, ale nia ŭ hetym, a ŭ nastupnym numary.

Ł. Ł. Vašy viestki pryvandravali až da nas, dziakujem, karystajem.

P. P. Nia spyniajem, ale ad vas čakajem na padpisku. Nie atrymanyja numary i kataloh pasyłajem.

U. M. Vysyłajem, pytajcie na pošcie.

A. K. Atrymali, prośbu spoŭnili.

B. V. Rachunki našy ŭ paradku, za probnyja adrasy dziakujem.

Z. B. Pišycie ab tym, što ŭ vas cikavaha čuvać.

N. M. Varta vypisać — i vam budzie što pačytać i dzieciam vašym.

Š. A. Hetaha zrabić anijak nia možam.

U. B. Karystajem, prośbu spaŭniajem.

„Chr. Dumka“ vychodzić: 1, 10 i 20 kožnaha miesiaca.

Padpiska na hod — 3 zł., na paŭhodu — 1 zł. 50 hr., na try miesiacy — 75 hr. Cana asobnaha numaru — 10 hrašoŭ.

Adrys Redakcyi i Administracyi: Vilnia (Wilno), Zavalnaja vul. № 1—2.

Adkazny redaktar V. JERMAŁKOVIČ — Vydaviec KS. AD. STANKIEVIČ

Bielaruskaja Drukarnia im. Fr. Skaryny, Vilnia, Zavalnaja vul. № 1.